

Bezpieczeństwo w zagrodzie – identyfikacja zagrożeń.

Środowisko pracy rolników jest bardzo złożone, a zagrożenia z którymi musi się zmierzyć rolnik znacznie przewyższają ryzyka w innych branżach. Występuje tu bardzo duże zróżnicowanie prac oraz ich sezonowe nasilenie, a także konieczność ich wykonania bez względu na warunki pogodowe. Prace wykonywane są przy użyciu zróżnicowanych maszyn i urządzeń technicznych, w przeróżnych miejscach i warunkach. Z częstych zmian stanowisk pracy wynika wiele różnych zagrożeń które dotyczą tej samej osoby. Sytuacja taka nie występuje w innych gałęziach gospodarki, dlatego też rolnictwo charakteryzuje się dużą wypadkowością. Zawód rolnika znajduje się w grupie prac wysokiego ryzyka, która może zakończyć się wypadkiem śmiertelnym, lub poważną chorobą.

Wg Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, rolnictwo jest jednym z najbardziej

wypadkowych sektorów gospodarki i pomimo tendencji malejącej występowania wypadków, nadal dochodzi do wielu zdarzeń, których następstwa odczuwane są przez poszkodowanych już do końca życia. Prace rolnika różnią się między sobą charakterem i rodzajem wykonywanych czynności, złożonością techniczną, a także wieloma innymi cechami. Rolnik musi wykonywać prace stolarskie, być mechanikiem czy elektrykiem.

Praca w gospodarstwie rolnym wiąże się z dużym ryzykiem wypadków i chorób zawodowych. Zwykle częściej ulegają

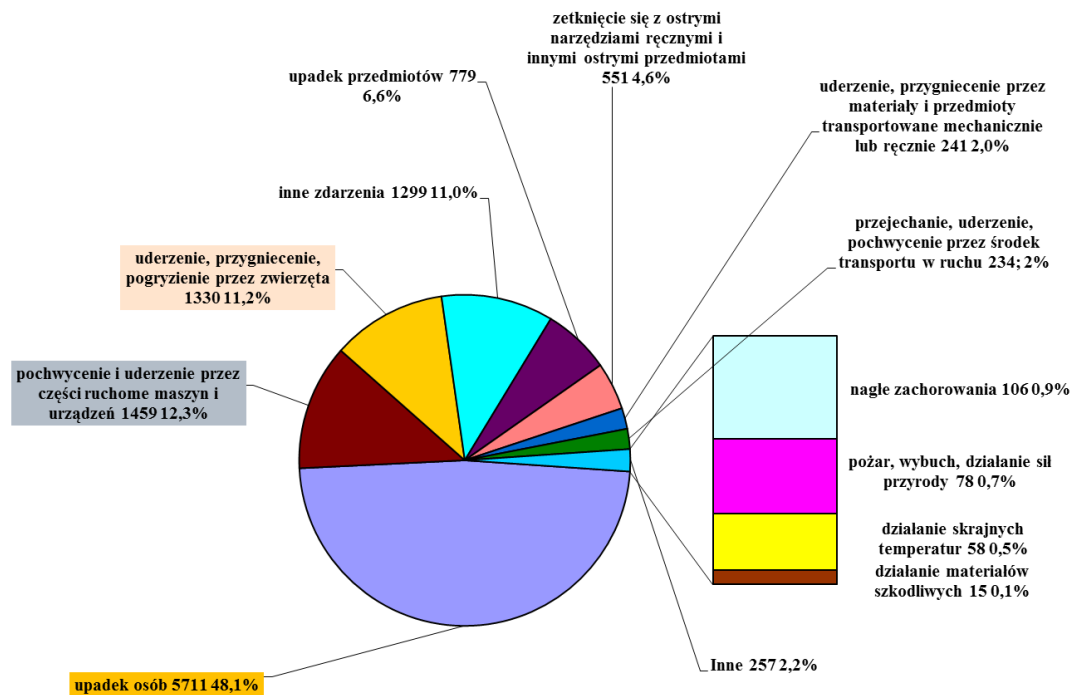
wypadkom mężczyźni – ich udział wynosi 70%.

Największe ryzyko zaistnienia wypadku występuje w gospodarstwach, w których produkcja ma profil mieszany, czyli roślinno-zwierzęcy.

Najczęściej do wypadków w indywidualnych gospodarstwach rolniczych dochodzi na podwórzu a także podczas użytkowania maszyn rolniczych.

Prawie połowa zaistniałych wypadków w rolnictwie była związana z upadkiem osób. Drugą pod względem częstotliwości grupę zdarzeń wypadkowych stanowiły uderzenia, przygniecenia i pogryzienia przez zwierzęta, trzecią zaś, zagrożenia mechaniczne tj. pochwylenia i uderzenia przez części ruchome maszyn i urządzeń.

Struktura wypadków w 2018 roku według grup wypadkowych

Źródło: KRUS, Wypadki przy pracy rolniczej osób ubezpieczonych w KRUS w 2018 roku., Przemysław Halczak, Biuro Prewencji Warszawa, 13 luty 2019 roku.

Do najczęstszych zagrożeń występujących w gospodarstwach rolnych zaliczamy:

- zagrożenia mechaniczne,
- zagrożenia chemiczne i pyłowe,
- niekorzystne warunki termiczne oraz czynniki atmosferyczne,
- zagrożenia biologiczne,
- zagrożenia prądem elektrycznym,
- zagrożenia hałasem,
- upadek z wysokości,
- zagrożenia przy spawaniu
- zagrożenia przy hodowli zwierząt.

Zagrożenia mechaniczne - to wszelkie zagrożenia powodowane przez czynniki mechaniczne, czyli oddziaływanie na człowieka maszyn, narzędzi, przedmiotów i zwierząt oraz podłoża, mogące doprowadzić do urazów lub śmierci.

Zagrożenia mechaniczne mogą być powodowane przez:

- przemieszczające się maszyny oraz transportowane przedmioty,
- ruchome elementy robocze maszyn i urządzeń. Wiele wypadków powodowanych jest przez maszyny, urządzenia i narzędzia własnej konstrukcji, które nie posiadają właściwych zabezpieczeń oraz tych, gdzie zabezpieczenia zostały zdjęte.
- ostre, wystające elementy: budynków, budowli, konstrukcji urządzeń gospodarskich, narzędzi maszyn i urządzeń rolniczych, narzędzi warsztatowych,
- spadające przedmioty – materiały, narzędzia - podczas prac remontowych budynków gospodarskich, prac załadunkowych i przeładunkowych, kiedy to występuje ryzyko wypadnięcia ładowanych przedmiotów,
- płyny pod ciśnieniem, np. olej w układzie hydraulicznym silnika czy podnośnika,
- śliskie, nierówne powierzchnie, będące bezpośrednimi przyczynami upadków. Szczególnie niebezpieczne są powierzchnie w oborach i chlewniach, mokre i zanieczyszczone, zły stan nawierzchni podwórzy - grząskość, śliskość, brak odprowadzenia wód opadowych, brak dbałości o właściwy stan ciągów komunikacyjnych np. w czasie zimy zaśnieżenie lub oblodzenie, zamrożone grudy ziemi. Zagrożenie upadkiem stanowią również wysokie progi przy wejściach. Dodatkowe niebezpieczeństwo sprzyjające upadkom wynika z nieporządku oraz braku właściwego oświetlenia.
- ograniczone przestrzenie - dojścia czy przejścia - w budynkach inwentarskich, szczególnie w oborach i chlewniach, zawsze stwarzają niebezpieczeństwo urazów u osób obsługujących. Podobnie ograniczony dostęp do maszyny czy urządzenia stwarza zagrożenie np. przygniecia, ważne jest również zapewnienie właściwych dojazdów.
- żywe zwierzęta, np. - podczas prac związanych np. z hodowlą buhajów, knurów, loch czy ogierów.
- inne - niezabezpieczone kanały, szamba, otwory w dachach, na poddaszach niewłaściwie prowadzone prace na wysokości.

Ignorowanie występujących niemal na każdym kroku podczas pracy w gospodarstwie zagrożeń mechanicznych może prowadzić do bardzo poważnych następstw.

Urazy powstałe na skutek czynników mechanicznych to najczęściej zgniecia, przygniecia bądź zmiżdżenia, obcięcie np. palców u rąk, czy dłoni, potłuczenie, nakłucia lub przekłucia, otarcia, skaleczenia, złamania, zwichnięcia. Bezpośrednim powodem tych wypadków jest

niewłaściwe uchwycenie narzędzi, niewłaściwe zabezpieczenie maszyny lub urządzenia w czasie postoju a także zdjęcie osłon i zabezpieczeń z maszyn oraz urządzeń.

Dobrze jest pamiętać, że przyczyną zagrożeń mechanicznych może być zarówno prawidłowo przebiegający proces pracy jak i działanie siły wyższej oraz zakłócenia czy awarie maszyn rolniczych. Nawet prawidłowe wykorzystywanie maszyn i urządzeń nie zawsze pozwala uniknąć niebezpieczeństwa związanego z ich stosowaniem.

Należy przestrzegać zasady, że wszelkie prace z wykorzystaniem sprzętu rolniczego powinny być wykonywane zgodnie z instrukcją obsługi, a do kombajnów i innych maszyn samojezdnych powinny wsiadać osoby legitymujące się właściwymi kwalifikacjami oraz przeszkoleniem wymaganym przy obsłudze danych maszyn.

Maszyny należy utrzymywać we właściwym stanie technicznym, co oznacza kontrolę stanu technicznego, doraźne naprawy i konserwacje a także czyszczenie części lub zespołów roboczych sprzętu rolniczego, zawsze po uprzednim unieruchomieniu silnika i wyłączeniu wszystkich napędzanych zespołów.

Zagrożenia chemiczne występują najczęściej ze strony: środków ochrony roślin, nawozów, paliwa, olejów przepracowanych oraz smarów i innych substancji szkodliwych używanych w gospodarstwie rolnym, np. chemicznych środków do odkażania i dezynfekcji - chlewni, obór, kurników , czy środków do mycia dojarni.

Środki ochrony roślin, czyli pestycydy niszczą chwasty, grzyby czy szkodniki, lecz przy niewłaściwym ich stosowaniu i przechowywaniu mają również szkodliwy wpływ na zdrowie człowieka.

Należą do najbardziej szkodliwych związków, na których działanie są narażeni rolnicy. Duża toksyczność środków ochrony roślin, jak również wciąż wzrastające ich zużycie w gospodarstwach rolnych sprawia, że są one największym zagrożeniem dla zdrowia, a nawet życia osoby, która ma z nimi kontakt. Czynności, które najbardziej narażają rolnika to: przygotowywanie roztworów np. do opryskiwania lub zaprawiania nasion, sam oprysk za pomocą opryskiwacza np. sadowniczego z użyciem ciągnika, bądź ręcznych opryskiwaczy, podlewanie roślin środkiem ochrony roślin, praca w pomieszczeniach, w których przetrzymywane są preparaty, czyszczenia i naprawy opryskiwaczy, dysponowanie opakowaniami po preparatach, pranie odzieży roboczej. Aby zmniejszyć ryzyko

bezpośredniego kontaktu z pestycydami należy stosować ubrania ochronne, rękawice, odpowiednie obuwie, gogle oraz sprzęt ochrony układu oddechowego.

Z badań Centralnego Instytutu Ochrony Pracy wynika, że środki ochrony roślin mają szkodliwy wpływ na wszystkie ważne części organizmu człowieka. Wg CIOP (<http://archiwum.ciop.pl/12201.html>), na wielkość zagrożenia powodowanego przez pestycydy wpływają między innymi następujące czynniki:

- *rodzaj stosowanego środka i klasa jego toksyczności - najbardziej szkodliwymi pestycydami są środki I i II klasy toksyczności. Należy jednak pamiętać, że najwięcej zatruć wiąże się ze stosowaniem związków klasy III - stosunkowo mniej toksycznych, ale również niezwykle niebezpiecznych,*
- *forma użytkowa preparatu - preparaty płynne do sporządzania emulsji wodnych, koncentraty zawiesinowe do rozcieńczania wodą i zaprawiania ziarna są bardziej niebezpieczne i szybciej przenikają przez odzież do skóry niż preparaty w formie proszków czy granulatów,*
- *stężenie substancji aktywnej (odpowiedzialnej za szkodliwość pestycydu) - im bardziej skoncentrowane preparaty, tym większe zagrożenie dla zdrowia i życia,*
- *rodzaj uprawy - stosowanie pestycydów przy uprawach wysokich wiąże się z większym zagrożeniem dla człowieka niż w przypadku upraw niskich,*
- *czas narażenia - im dłuższy jest czas kontaktu z preparatem (również czas przebywania w pomieszczeniu, w którym wcześniej zastosowano środek ochrony roślin), tym większe jest zagrożenie zdrowia człowieka,*
- *rodzaj aparatury - im mniej nowoczesna aparatura i technika stosowania preparatu, tym bardziej niebezpieczna jest praca z nim. Od rodzaju aparatury zależy również to, które części ciała są bezpośrednio narażone na kontakt z preparatem,*

- *czynniki atmosferyczne - głównie temperatura i wilgotność powietrza. Prace z za stosowaniem pestycydów stają się bardziej niebezpieczne w podwyższonej temperaturze i wilgotności powietrza (szczególnie w szklarniach),*
- *droga przenikania substancji do wnętrza organizmu człowieka - najczęściej wchłanianie odbywa się przez skórę i układ oddechowy.*

Najbardziej narażone na działanie pestycydów są : ręce, uda, podudzia, przedramiona, oczy, twarz, tułów i stopy. Środki te mogą przedostawać się do ciała człowieka przez skórę, układ oddechowy, oraz przez układ pokarmowy. Mogą one wywołać zatrucia ostre – podczas jednorazowego wchłonięcia dużej dawki, zatrucia przewlekłe – z powodu odkładania się w organizmie i kumulacji małych dawek środka przez dłuższy czas, zatrucia odległe – objawy mogą być przesunięte w czasie, trudne do identyfikacji.

Objawy zatrucia małymi dawkami środków ochrony roślin to:

- złe samopoczucie, ogólne osłabienie
- bóle i zawroty głowy
- nudności, wymioty
- bóle brzucha, biegunka
- niepokój, pobudzenie
- ślinotok, łzawienie
- zlewne poty

Ponieważ objawy są tożsame z zatruciem pokarmowym, zatruty rzadko trafia do lekarza. Zatrucie pestycydami następuje najczęściej z powodu nieodpowiedniego ich stosowania, niewłaściwego przechowywania oraz łatwego dostępu przez osoby nieupoważnione. Nie należy w żadnym wypadku bagatelizować tego zagrożenia, gdyż wg badań CIOP , co 10 osoba zatruta pestycydami umiera.

Dobra praktyka stosowania i przechowywania środków ochrony roślin:

- zapobieganie rozprzestrzenianiu się chwastów, szkodników i sprawców chorób poprzez odpowiednią agrotechnikę – to prewencja użycia środków ochrony roślin,
- stosowanie integrowanej ochrony roślin – zanim zastosujemy chemiczne środki ochrony roślin,
- przed użyciem środka ochrony roślin należy przeczytać etykietę zamieszczoną na opakowaniu,

- odpowiednie przygotowanie sprawnego technicznie opryskiwacza do pracy,
- właściwe przygotowanie cieczy użytkowej,
- właściwe wykonanie zabiegu,
- odpowiednie mycie opryskiwacza,
- należy stosować środki ostrożności przed, podczas i po wykonaniu zabiegu,
- środki ochrony roślin należy przechowywać w osobnych budynkach lub specjalnych magazynach, wyraźnie oznakowanych (napis: „Środki ochrony roślin”) oraz zamykanych i zabezpieczonych przed dostępem osób nieupoważnionych.

Zagrożenia pyłowe. W rolnictwie podczas wielu procesów powstają pyły, czyli cząstki ciała stałego, które oderwane od niego przez pewien czas pozostają zawieszane w powietrzu. Stanowią one jedno z najczęściej występujących zagrożeń, które towarzyszą większości prac rolniczych. Powstają np. podczas mielenia, szlifowania, kruszenia, bronowania, młócenia, cięcia drewna, siewu, kultywacji, nawożenia, przesypania nawozów, zadawania zwierzętom karmy. Ze względu na skutki zdrowotne najniebezpieczniejsze są cząstki pyłu o średnicy poniżej 7µm, gdyż wnikają one do płuc. Pył o większych cząstkach, osadza się w obrębie górnych dróg oddechowych - jama nosowa, krtań, tchawica, oskrzela. Najczęściej spotykaną chorobą jest pylica płuc.

Z punktu widzenia składu, najbardziej niebezpieczny jest pył zawierający związki krzemu, występujący głównie w azbeście, cemencie, węglu kamiennym i brunatnym, talku, wełnie mineralnej, ziemi. Skutki oddziaływania występują zwykle po wielu latach jako stany zapalne dróg oddechowych i nowotworów.

Na drugim miejscu znajdują pyły drzewne, powstające podczas cięcia bądź szlifowania drewna - do najniebezpieczniejszych należą pyły drewna twardego.

Bardzo niebezpieczne dla organizmu człowieka są pyły toksyczne mogące prowadzić nie tylko do chorób układu oddechowego, ale także bezpośrednio do zatrucia całego organizmu człowieka. Zaliczane są tu przede wszystkim pyły powstające z nawozów sztucznych a także pyły zawierające wapno.

Źródłem pyłu są również remonty i konserwacja sprzętu rolnego a także prace warsztatowe.

Pośrednimi źródłami pyłu w rolnictwie są także spaliny komunikacyjne oraz naturalne zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, np. pyłki kwiatowe.

Choroby pyłopochodne układu oddechowego wywoływane przez składniki pyłu rolniczego to: podrażnienie błony śluzowej nosogardzieli, przewlekłe zapalenie oskrzeli i przewlekła

obturacyjna choroba płuc, alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych, astma oskrzelowa, alergiczny nieżyt nosa, zespół toksyczny wywołany pyłem organicznym oraz pylica krzemowa płuc.

Według danych Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w strukturze chorób pochodzenia zawodowego rozpoznanych dotąd u rolników, 40-60% przypadków stanowią choroby pyłopochodne.

Niekorzystne warunki termiczne i czynniki atmosferyczne

Praca w rolnictwie w dużym stopniu odbywa się na otwartej przestrzeni, przy zmieniającej się aurze. Jesienią i zimą rolnicy narażeni są na działanie zmiennych i niskich temperatur oraz zmienną wilgotność, latem na upały. Wysoki stopień nasłonecznienia i wysoka temperatura znacznie pogarsza warunki pracy, może doprowadzać do przegrzania, omdleń, a także zmian skórnych. Niebezpieczna jest praca na przemian wewnątrz i na zewnątrz budynków z uwagi na duże wahania temperatury i wilgotności powietrza.

Zagrożenia biologiczne

Zagrożenia biologiczne występują w rolnictwie bardzo często. Biologiczne czynniki szkodliwe to mikro i makro organizmy a również substancje przez nie wytwarzane które wywierają szkodliwy wpływ na organizm człowieka i mogą wywoływać choroby zawodowe, zwłaszcza układu oddechowego i skóry.

Istnieją trzy grupy biologicznych czynników szkodliwych:

- alergeny, toksyny wytwarzane przez rośliny takie jak np. seler, ruta,
- alergeny i toksyny wytwarzane przez bakterie, promieniowce, grzyby jak również przez zwierzęta i rośliny,
- czynniki zakaźne pochodzenia zwierzęcego jak wirusy, bakterie, grzyby i pierwotniaki.

Czynniki biologiczne występują w pyłach organicznych i są uwalniane w dużych ilościach do powietrza wdychanego przez rolnika. Wszystkie one mają negatywny wpływ na zdrowie człowieka, wykazując działanie toksyczne, drażniące, alergizujące a nawet rakotwórcze.

Zagrożenie prądem elektrycznym

Rolnik wykonując swoją pracę w gospodarstwie używa wielu urządzeń elektrycznych, których niewłaściwe stosowanie może stać się przyczyną wypadków oraz chorób.

Użytkowanie urządzeń elektrycznych może stać się przyczyną porażień i oparzenia prądem elektrycznym oraz zagrożenia pożarowego. Pomieszczenia w których pracują rolnicy często są ciasne, wilgotne o mokrej podłodze przewodzącej prąd co dodatkowo zwiększa ryzyko wypadku.

Działanie prądu elektrycznego na organizm ludzki może być bezpośrednie – czyli przepłygnięcie prądu elektrycznego przez ciało człowieka zwane porażeniem prądem lub pośrednie - czyli urazy bez przepływu prądu przez organizm człowieka.

Z kolei osoby przebywające przez dłuższy czas w pobliżu urządzeń generujących duże napięcie są narażone na niebezpieczeństwo szkodliwego oddziaływania silnych pól elektrycznych i elektromagnetycznych

Najczęstsze przyczyny porażenia i oparzenia prądem elektrycznym to wadliwa budowa urządzeń, nieprzestrzeganie przepisów bezpieczeństwa pracy, brak odpowiedniej wiedzy o zagrożeniach jakie niesie użytkowanie urządzeń elektrycznych, nieostrożność, lekkomyślność.

Zagrożenie hałasem

Jednym z ważniejszych szkodliwych czynników środowiskowych występujących w rolnictwie jest hałas. Rolnik pracuje z maszynami - ciągnikami współpracującymi z zespołami maszyn rolniczych, samobieżnymi maszynami rolniczymi, stacjonarnymi maszynami rolniczymi a także maszynami warsztatowo-budowlanymi. Przebywanie ze zwierzętami przy produkcji zwierzęcej także naraża rolnika na hałas.

Głównym źródłem hałasu w środowisku rolnym jest ciągnik. CIOP informuje, że badania hałasu emitowanego podczas pracy różnych maszyn używanych w rolnictwie wykazały, że największe zagrożenie dla narządu słuchu stwarzają, ciągniki rolnicze, których średnio 1-godzinna ekspozycja na hałas ($E_{A,1h}$) zawiera się w przedziale: 0,05-4.80 ($Pa^2 \cdot h$) w zależności od typu, stanu technicznego ciągnika i producenta.

Z kolei z badań przeprowadzonych przez Instytut Medycyny Wsi wynika, że we wszystkich analizowanych przez nich indywidualnych gospodarstwach rolnych znajdowały się ciągniki małej i średniej mocy, urządzenia do przygotowywania paszy, pilarki tarczowe oraz szereg maszyn warsztatowo-budowlanych, takich jak: szlifierki, wiertarki, spawarki, przecinarki, betoniarki oraz pilarki łańcuchowe spalinowe.

Rolnicy nie zdają sobie sprawy z zagrożenia ich zdrowia hałasem, nie wykonują profilaktycznych badań lekarskich w tym zakresie, a ubytek słuchu spowodowany hałasem najczęściej nie powoduje bólu, postępuje powoli i najczęściej niedostrzegalnie.

Dotychczasowe badania, przeprowadzone przez Instytut Medycyny Wsi, umożliwiają określenie jedynie wysokości poziomów hałasu, emitowanego podczas prac rolnych, transportowych oraz prac warsztatowych. Nie bada się natomiast długości czasu, w którym rolnik przebywa w zasięgu tego hałasu i tak naprawdę nie znamy prawdziwej skali zagrożenia zdrowia rolnika z tytułu działania tego czynnika.

Na stanowisku operatora ciągnika rolniczego oraz wszystkich innych pracach generujących poziom hałasu większy od dopuszczalnego, lub odczuwalny jako uciążliwy, należy stosować ochronniki słuchu.

Dla zobrazowania problemu, zgodnie z polskimi prawem najwyższe dopuszczalne natężenie w środowisku dźwięku A wynosi 115 decybeli, a szczytowy poziom dźwięku C 135 decybeli. Państwowa Inspekcja Pracy informuje, że pracodawca musi podjąć działania, gdy ekspozycja na hałas w ośmiogodzinnym dobowym wymiarze czasu pracy wynosi 85 decybeli. Poziom hałasu przy pracy ciągnika wewnątrz kabiny wynosi około 80 decybeli. Nadmierny i długotrwały hałas powoduje bezpośrednio zmęczenie, gorszą wydajność, trudność w skupieniu uwagi, zaburzenia orientacji, drażliwość, podwyższenie ciśnienia krwi, ból i zawroty głowy oraz w dłuższym czasie czasowe lub trwałe uszkodzenie słuchu.

Upadek z wysokości

Rolnik, bardziej niż osoba pracująca w innej branży, jest narażony na zagrożenia wynikające z upadku z wysokości lub wpadnięcia w różnego rodzaju zagłębienia. Niebezpieczeństwo wypadku zwiększa obecność maszyn rolniczych i innego sprzętu oraz niebezpiecznych ostrych narzędzi stanowiących ewentualne przeszkody, w które może uderzyć spadający człowiek.

Przy pracach w rolnictwie występuje mnogość sytuacji, kiedy może dojść do upadku z wysokości, są to : prace remontowo-budowlane, układanie materiałów objętościowych np. bele słomy na przyczepach, prace z wykorzystaniem drabin, prace przy transporcie i układaniu

plodów rolnych w magazynach, przechowalniach, przy porządkowaniu, remontowaniu czyszczeniu i myciu np. szklarni, przyczep, maszyn rolniczych.

Z kolei upadek związany z pracą w zagłębieniach może mieć miejsce podczas : wykonywania lub czyszczenia szamb, pogłębiania studni, prac przy silosach, wykonywania wykopów pod fundamenty budynków.

Przy powyższych pracach występuje duże ryzyko zarówno urazów mechanicznych w wyniku spadania, jak i ryzyko zasypania człowieka materiałami sypkimi lub utonięcia a także zasłabnięcia.

Zagrożenia przy spawaniu

Zagrożenia występujące przy spawaniu, to przede wszystkim niebezpieczeństwo intensywnego promieniowania optycznego, emisja ciepła oraz iskry i rozpryski stopionego metalu.

Promieniowanie optyczne jest to promieniowanie elektromagnetyczne o długości fal w zakresie od 1 nm do 1 mm. W zależności od rodzaju pasma promieniowania (promieniowanie nadfioletowe, promieniowanie widzialne (światło), promieniowanie podczerwone) oraz długości jego fali możemy się spotkać z różnymi uszkodzeniami ciała.

W szczególności może to być: zapalenie rogówki, rumień, zaćma, upośledzenie widzenia, oparzenie siatkówki, oparzenia skóry.

W gospodarstwach rolnych najczęściej spotykamy spawarki gazowe oraz elektryczne.

Do ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem promieniowania optycznego powinien być stosowany sprzęt ochrony oczu i twarzy.

Zagrożenia przy hodowli zwierząt

Przy hodowli zwierząt w gospodarstwie występują liczne zagrożenia wypadkami i chorobami, zarówno natury mechanicznej jak i biologicznej. Ryzyko wypadków mechanicznych pojawia się podczas obsługi zwierząt, zabiegów takich jak dojenie, karmienie, zabiegi higieniczne. Śliskie podłoże pomieszczeń inwentarskich zwiększa również prawdopodobieństwo upadku. Jak podaje KRUS, 11,2% wszystkich wypadków w rolnictwie, w 2018 roku stanowiły uderzenia, przygniecenia i pogryzienia przez zwierzęta. Narowistość i agresja zwierząt, niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.) były przyczyną 4,9% wypadków a niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych 4,8%;

Z danych KRUS wynika również, że rocznie ok. 2 000 osób w Polsce doznaje urazu podczas pracy ze zwierzętami, a kilka traci życie .

Konkretnym zagrożeniem, dotyczącym osób pracujących przy zwierzętach jest zagrożenie chorobami odzwierzęcymi.

Chorobami odzwierzęcymi są takie choroby zakaźne i pasożytnicze, którymi człowiek może zarazić się od zwierząt chorych lub będących nosicielami wirusów, bakterii, grzybów.

Najczęściej występujące to: salmonelloza (spożycie żywności skażonej odchodami zakażonych zwierząt, przede wszystkim jaj i mięsa drobiowego) , wścieklizna (ugryzienie zakażonego chorobą zwierzęcia), borelioza i kleszczowe zapalenie mózgu, (bakterie przenoszone przez kleszcze), tężec, toksoplazmoza (kontakt z jajami toksoskar – w glebie), grzybice odzwierzęce.

Kilka zasad bezpiecznego postępowania przy pracy w gospodarstwie rolnym:

- Zadbać o prawidłowy ubiór i buty – ubranie przylegające do ciała, nie za luźne, pozapinane, bez zwisających części. Buty o antypoślizgowej podeszwie, powinny być wiązane lub zapinane powyżej kostki.
- Stosować środki ochrony indywidualnej: kombinezony przeciwichemiczne, rękawice, półmaski, okulary, ochronniki słuchu.
- Utrzymywać ład i porządek na podwórzu – wyrównać i utwardzić teren, odśnieżyć, posypać piaskiem, oświetlić.
- Oddzielić część mieszkalną od gospodarczej.
- Utrzymywać ład i porządek w budynkach gospodarczych i inwentarskich.
- Maszyny ustawić w miejscu do tego przeznaczonym.
- Maszyny i urządzenia powinny być wyposażone w osłony.
- Zapewnić odpowiedni poziom wiedzy technicznej użytkowników nowoczesnego sprzętu rolniczego.
- Zapewnić dobry stan techniczny używanych ciągników i maszyn.
- Właściwie postępować ze zwierzętami.
- W odpowiedni sposób przechowywać środki ochrony roślin, paliwo, oleje i smary a także oleje przepracowane i inne substancje niebezpieczne występujące w gospodarstwie.
- Wyposażyć budynki w piorunochrony.
- Dbać o utrzymanie zadbanej i sprawnej instalacji elektrycznej.
- Wyposażyć gospodarstwo w sprzęt gaśniczy.

- Zadbać o dobry stan drabin.
- Szamba, włązy do zbiorników na gnojowicę i gnojówkę oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków należy zabezpieczyć pokrywami.
- Wyposażyć gospodarstwo w apteczkę.
- Jeśli już dojdzie do wypadku w gospodarstwie należy niezwłocznie zgłosić ten fakt do najbliższej placówki KRUS osobiście, telefonicznie lub pisemnie. Zbędna zwłoka w zgłoszeniu może mieć wpływ na ustalenie okoliczności zaistnienia zdarzenia, a tym samym może spowodować ograniczenie prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku.

Jak już mówiliśmy na początku, warunki pracy rolnika są w dużej mierze uzależnione od pory roku i pogody, lecz bezpieczeństwo pracy zależy jedynie od samego rolnika, jego świadomości i wiedzy dotyczącej zagrożeń występujących podczas wykonywania prac w gospodarstwie. Bardzo wiele zależy od samego podejścia do zagadnień bezpieczeństwa pracy i nie bagatelizowania potencjalnych niebezpieczeństw.

Rolnik indywidualny nie podlega przepisom kodeksu pracy, nie ma on obowiązku stworzenia sobie odpowiednich, bezpiecznych warunków pracy. Jednakże w celu zapewnienia bezpieczeństwa w swoim gospodarstwie nie tylko sobie, ale także innym osobom tam przebywającym, powinien znać i stosować rozwiązania zawarte w przepisach BHP a także korzystać z dobrych praktyk w tym zakresie.

Opracowała:

Beata Filipiak

Zespół Rozwoju Obszarów Wiejskich, CDR Brwinów

Brwinów, marzec 2019 r.

Źródła:

1. Strona internetowa Centralnego Instytutu Ochrony Pracy - Państwowego Instytutu Badawczego
<https://www.ciop.pl/>
2. Strona internetowa Biura Prewencji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
<https://www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/>

3. Strona internetowa Państwowej Inspekcji Pracy <https://www.pip.gov.pl/>
4. Zagrożenia mechaniczne w gospodarstwie rolnym Sebastian Kryczka
<https://www.portalbhp.pl/aktualnosci/zagrozenia-mechaniczne-w-gospodarstwie-rolnym-7822.html>
5. <https://www.pip.gov.pl/pl/prewencja-i-promocja/kampanie/kampanie-archiwalne/61494,szanuj-zycie-bezpieczna-praca-w-gospodarstwie-rolnym.html>
6. <https://www.krus.gov.pl/.../bezpieczenstwo-dzieci-w-gospodarstwach-rolnych/>
7. <https://www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/xvi-ogolnokrajowy-konkurs-bezpieczne-gospodarstwo-rolne/>
8. Poradnik "Środki ochrony indywidualnej stosowane w rolnictwie" pod red. H. Bargieła
9. <https://docplayer.pl/1515777-Bezpieczenstwo-i-higiena-pracy-w-gospodarstwie-rolnym-poradnik-dla-doradcow-rolnych.html> Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi , Warszawa 2009
10. DOSTOSOWANIE GOSPODARSTWA ROLNEGO DO WYMOGÓW BHP Metodyka doradzania, Świadczenie usług doradczych w ramach PROW 2014-2020
11. <https://pixabay.com/pl/images/search/> źródło nieodpłatnych zdjęć i grafiki.
12. <https://www.gwarant.pl/pl/praca-na-wysokosci/>
13. Prezentacja , KRUS, Wypadki przy pracy rolniczej osób ubezpieczonych w KRUS w 2018 roku., Przemysław Halczak, Biuro Prewencji Warszawa, 13 luty 2019 roku.
14. <http://archiwum.ciop.pl/12201.html>
15. <http://www.imw.lublin.pl/index.php/pl/>
16. <https://www.czasopismologistyka.pl/artykuly-naukowe/send/338-artykuly-na-plycie-cd-2/9296-gil-ignaciuk-pieniak-analiza-wymagan>